

Hoe Ab Pongers uit Eefde als 10-jarige jongen werd gered door een Duitse soldaat: 'Hij is mijn heilige'

Dodenherdenking en Bevrijdingsdag roepen bij Ab Pongers (87) elk jaar weer herinneringen op. „Heel sterk zelfs.” Het beeld van de Duitse soldaat die hem als 10-jarige jongen in Eefde in bescherming nam, staat in zijn geheugen gegrift. „Misschien had hij thuis ook wel een jongetje van 10.”

„Ik zou de herdenking niet willen overslaan, maar als deze dagen voorbij zijn, denk ik altijd wel: het is goed zo.” Ab Pongers heeft zijn verhaal op papier gezet, als onderdeel van de levensgeschiedenis waaraan hij bezig is. „Voor mijn kleindochters.”

Deel 1: De bommen

Het verhaal bestaat uit twee delen. Het speelt zich af in 1944. Ab Pongers was 10 jaar oud. „Eerst vertel ik je deel één. Op zondag 10 december 1944 werd ons huis aan de Boedelhofweg in Eefde – dat is tussen de kazerne en de sluis – in één klap onbewoonbaar. Het was de verjaardag van mijn vader, we hadden visite. Opeens vielen er bommen. Paniek brak uit. Moesten we vluchten naar de loopgraaf in het bleekveld? Ik werd tegen de grond gedrukt, en toen was het stil. Ik zag dat door de luchtdruk de haard ondersteboven was komen te staan. Alle ramen en deuren waren uit het huis geslagen. We zijn gevlucht, ik weet niet tot hoever we zijn gekomen. Lansink, de groenteboer, heeft ons opgehaald en naar een arbeidershuisje aan de Koffiestraat gebracht, daar woonde familie. We waren met z'n zevenen: vader, moeder en vijf kinderen, ik was de op een na de jongste. We sliepen weinig, de angst van het bombardement droegen we nog bij ons.”

Deel 2: De soldaat

Dan het tweede deel: „Op maandag gingen mijn vader, mijn twee broers en ik naar het huis – of wat er nog van over was – om spullen op te halen. Vanuit Joppe werden V1's afgeschoten. Enorm lawaai. M'n vader zei: ik ga vragen of we in de kelder van de Wilhelminaschool kunnen schuilen. Maar we kwamen niet binnen.” Bomen vormden de laatste schuilmogelijkheid: „Ga tegen die boom zitten, zei mijn vader. Hij en mijn broers deden dat ook. Ik zat tegen een grote populier. Er kwam een Duitse soldaat aan. Hij boog zich over me heen om me te beschermen. Toen ik het jaren later voor het eerst opschreef, rook ik weer de geur van zijn uniform.”

Deel 3: De dieven

En dan de clou: „Uit ons huis waren een leren jas en een broedmachine gestolen. We zijn er ook achter gekomen door wie: twee dorpsbewoners. Dus een Duitse soldaat beschermt je en twee dorpsbewoners bestelen je. Ik heb daar veel over nagedacht. Kunnen we door liefde van een vijand een medemens maken? Toen ik het opschreef had ik zelf twee kinderen. Misschien had die Duitse soldaat thuis ook wel een jongetje van 10.”

'Het geloof' heeft Pongers er zijn leven lang doorheen gesleept, zegt hij. „Maar ik ben niet zo'n vereerder van heiligen. Wel geloof ik in heilig in de universele liefde tussen mensen. Er was een keer een expositie van iconen (schilderijen van heiligen, red.) in Eefde, ik vroeg me af: wie is eigenlijk mijn heilige? Het antwoord: die Duitse soldaat.” Hij laat een schilderijtje zien dat hij zelf heeft gemaakt: een boom staat erop, een jongetje en een reddende engel – de vijand die een vriend bleek te zijn.

Expositie in De Lunette

Ab Pongers vertelt op 5 mei over zijn oorlogsherinneringen in woonzorgcentrum De Lunette in Zutphen, waar hij woont. Met als toehoorders de bewoners en medewerkers. Vanwege corona is de bijeenkomst niet openbaar.

In De Lunette is een expositie ingericht: het Erfgoedcentrum (gemeente Zutphen) leverde grote banieren met informatie over oorlog en bevrijding in Warnsveld, De Hoven en Zutphen. Vorig jaar, bij 75 jaar bevrijding, waren ze te zien in de Burgerzaal. Heleen Buijs, van het Comité Herdenkingen gemeente Zutphen, richtte enkele vitrines in met materiaal van oorlogsjaren en de bevrijding, zoals het dagboek van de in Zutphen wonende kunstenaar Johanna van Wisse, maar ook met tekeningen en brieven van kinderen van nu. „Die zouden we in het Warnshuus exposeren, maar dat kon door corona niet doorgaan. Fijn dat het nu toch mogelijk is. Weliswaar kan ook hier geen publiek naartoe, maar toen ik er zondag even was, zag ik dat ouders die op bezoek waren bij opa en oma even gingen kijken, en hun kinderen ook. Zo dragen we toch een kiezeltje bij aan een betere wereld. Het is noodzakelijk dat we de verhalen over de oorlog blijven vertellen.”

Daar sluiten Riekje Rijk en Regina van Veen, geestelijk verzorgers in De Lunette (zorginstelling Sensire), zich bij aan. Van Veen: „Het is belangrijk om te beseffen wat vrijheid betekent, je merkt dat aan de gesprekken die we hier hebben gehad tussen bewoners en leerlingen. De jongeren beseften dat bijvoorbeeld ook pestgedrag een aantasting is van hun vrijheid.” Rijk: „En wat óók goed is: dat de bewoners in dit huis, zoals meneer Pongers, gezien worden. Het zijn geen oude, zielige mensen. Het zijn mensen met verhalen.”